

СУПЕРВІЗІЯ ТА ІНТЕРВІЗІЯ ЯК ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

Віта Байдик

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України

Професійну діяльність психолога дуже складно уявити поза активної взаємодії з професійним товариством, без можливості трансляції накопиченого досвіду від більш досвідчених колег до початківців. Практичний психолог іноді відчуває цілком закономірні труднощі в консультативній роботі з клієнтами, тому потребує підтримки інших професіоналів, співпраці з ними. Здатність фахівця звертатися за підтримкою і приймати допомогу – одне з найважливіших професійних якостей.

Значну роль в забезпеченні якісної професійної діяльності практичного психолога мають методи професійної підтримки, а саме *супервізія та інтервізія*. У обох методів одна загальна мета – забезпечити фахівцям максимальну можливість впоратися з труднощами. Завдяки таким формам співпраці психолог збагачується новими знаннями, розуміє та аналізує свої професійні дії та поведінку, як наслідок – корегує методи та підходи надання соціально-психологічної допомоги у кожному конкретному випадку. Супервізія та інтервізія також має на меті теоретичне та практичне підвищення кваліфікації фахівців із включенням елементів психологічного самопізнання та розвитку.

Згідно європейських стандартів, індивідуальна та групова супервізія є обов'язковою ланкою професійної підготовки психологів та психотерапевтів.

Термін «супервізор» має латинське коріння та означає «дивитися поперх». Одне із завдань психолога-супервізора – це сприяти професійному зростанню фахівця, якому надається супервізія. Але також супервізор в процесі консультування досліджує почуття особистості, надаючи для неї можливості попрацювати з афектами, навчитися захищати психологічно себе від конкретних негативних втручань, не піддаватися вікарній травматизації, професійному вигоранню тощо. Хоча практичний психолог не розглядається як клієнт, супервізор виконує функцію терапевта, відчуває інтрапсихологічні проблеми психолога, досліджує міжособистісну динаміку і звісно, має практичний досвід в певній моделі психотерапії. Варто зазначити, що супервізія не є чистою терапією, але відносини між супервізором і тим, хто отримає супервізію, мають психотерапевтичний аспект. Таким чином, досвідчений супервізор полегшує самопізнання практика-психолога, допомагає йому виявити особистісні труднощі та знайти стратегії саморозвитку та самопомоги. Як наслідок такої підтримки – набуття психологом необхідних навичок діяти незалежно та самостійно, турбуватися про власний психоемоційний стан.

З позиції професійної підтримки психологів, не менш значну роль виконує *інтервізія* як груповий метод навчання в групі фахівців, які займають однакові статуси з метою покращення та збагачення професійних навичок та поліпшення ефективності роботи. На відміну від супервізії, де завжди є більш досвідчений фахівець, інтервізію можна назвати як обмін досвідом між колегами, у результаті чого визначаються спільні проблеми та здійснюється загальний пошук подолання цих проблем. У процесі інтервізії найважливішим аспектом є те, що члени команди спільно відповідають за зміст та структуру зустрічей. Таким чином, кожен учасник вносить свій внесок і реагує виходячи з власного прикладного досвіду. Колегіальність та рівноправність учасників інтервізії дозволяють вирішувати й проблеми сприятливого психологічного клімату в колективі.

Проведення інтервізії є також засобом запобігання виникнення складних питань і проблемних моментів, оскільки під час інтервізії всі учасники отримують практичний досвід поведінки в різних можливих складних ситуаціях.

На відміну від терапії, тренінгу, консультування та інших форм й напрямків роботи психолога, супервізія та інтервізія – процес практично нескінченний, в ідеалі вони закінчуються разом із практикою. Комплексне використання форм супервізії та інтервізії звичайно ж буде найбільш ефективним для професійної підтримки працівникам психологічної служби, що в цілому допоможе фахівцям зберегти власне «професійне довголіття».

Крім професійних умінь, навичок та знань, в консультаційному процесі для психолога важлива спеціальна рефлексія та турбота про себе, володіння професійним мисленням, професійною ідентичністю з метою збереження власного професійного здоров'я. І релевантне місце для цього – супервізія та інтервізія.

У сфері світової психології супервізія та інтервізія давно та успішно розвиваються в більшості визнаних шкіл консультування й психотерапії. Але ж в Україні сьогодні немає державних стандартів супервізорства психологів, тільки на рівні різних психологічних програм, проектів, в яких учасники отримують підготовку супервізора. Рівень професійної компетентності таких супервізорів немає можливості оцінити та загалом складно визначити критерії їх оцінювання. Достатньо фахівців, які роками працюють в якості психологів-консультантів, ніколи не проходили процес супервізійної підтримки.

На рівні державних документів визначення супервізії надається в Законі України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII, згідно якого «супервізія – це професійна підтримка працівників, які надають соціальні послуги, спрямована на подолання професійних труднощів, аналіз та усунення недоліків, вдосконалення організації роботи, стимулювання мотивації до роботи, дотримання етичних норм та стандартів надання соціальних послуг, запобігання виникненню професійного вигорання, забезпечення емоційної підтримки» [4].

Тому розробка сучасних концепцій з проблематики супервізорства в психологічній службі на сьогодні є вкрай актуальним завданням для науковців, які вивчають проблеми психології.

Список джерел

1. *Мушкевич М. І., Чагарна С. Є.* Основи психотерапії : навч. посіб / за ред. *М. І. Мушкевич.* Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
2. Про пріоритетні напрями психологічного супроводу та соціально- педагогічного патронажу учасників освітнього процесу на 2018-2019 навчальний рік : Лист МОН від 07.08.2018 № 1/9-487. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/61640/ (дата звернення: 16.10.2019)
3. Про соціальні послуги : Закон України Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19/ed20190117#n42> (дата звернення: 08.10.2019).